

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Irena LIPOWICZ

RPO-701167-I/12/KK

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 22 551 77 00
Fax 22 827 64 53

Warszawa, 22 X. 2012

Prof. dr hab. Wiesław Banyś
Przewodniczący Konferencji
Rektorów Polskich Szkół
Akademickich

ul. Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa

Szanowny Panie Przewodniczący,

Dostępność przestrzeni publicznej dla osób niepełnosprawnych jest jednym z podstawowych warunków ich aktywności w społeczeństwie. Należy przy tym zauważyć, iż najlepszą formą zapewnienia tej dostępności jest uniwersalne projektowanie. Funkcjonalność oraz dostępność budynków użyteczności publicznej wiąże się z oczywistą poprawą jakości życia codziennego osób niepełnosprawnych. Poprzez ułatwiony dostęp do usług można stworzyć osobom niepełnosprawnym warunki do realnego udziału w życiu społecznym.

Najlepszą formą zapewnienia tej dostępności jest uniwersalne projektowanie, co zostało podkreślone w Konwencji o Prawach Osób Niepełnosprawnych. W art. 2 Konwencji pojęcie to zdefiniowano jako stosowanie takich rozwiązań, które są użyteczne dla wszystkich ludzi w jak największym zakresie, bez potrzeby wprowadzania adaptacji lub specjalistycznych zmian. Termin ten odnosi się do produktów, środowisk, programów i usług i nie wyklucza stosowania urządzeń pomocniczych dla pewnych grup osób niepełnosprawnych.

Uniwersalne projektowanie jest zatem nową filozofią w myśl której budynki i inne obiekty infrastruktury powinny być projektowane w taki sposób, żeby były dostępne dla wszystkich bez stosowania rozwiązań mających służyć tylko wybranej grupie osób. Jako dobry przykład promocji takiego podejścia można podać wytyczne do projektowania przestrzeni publicznej w Sztokholmie, w których stwierdzono: „podjazdy nie powinny być

stosowane w nowo powstałych budynkach". Oznacza to, że budynki muszą być dostępne bez konieczności stosowania rozwiązań specjalnych, tj. podjazdów lub podnośników.

Powszechna w Polsce nieznajomość zasad uniwersalnego projektowania powoduje, iż ciągle powstają obiekty środowiska zabudowanego, które nie są z nimi zgodne. Przykładem tego jest instalowanie platform przyschodowych, z których niechętnie korzystają osoby poruszające się na wózkach, ponieważ osoby te nie mogą skorzystać z platform samodzielnie, ale zmuszone są do wzywania obsługi. Rozwiązanie to jest także czasochłonne i nie mogą z niego skorzystać osoby starsze, osoby z ciężkim bagażem, kobiety w ciąży itp.

Mimo, iż art. 5 pkt 4 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2010 r. Nr 243, poz. 1623 ze zm.) formułuje wymóg zapewnienia warunków do korzystania z obiektów użyteczności publicznej i mieszkaniowego budownictwa wielorodzinnego przez osoby niepełnosprawne, w szczególności poruszające się na wózkach inwalidzkich większość architektów nie wie, jak prawidłowo projektować środowisko zabudowane w taki sposób, żeby było użyteczne dla wszystkich ludzi, a więc także dostępne dla osób niepełnosprawnych w jak największym zakresie, bez potrzeby wprowadzania adaptacji lub specjalistycznych zmian. Potwierdziły to badania przeprowadzone na Politechnice Gdańskiej, w ramach których przebadano ponad 200 obiektów wybudowanych w ostatnich latach. Większość przebadanych obiektów dostosowana była jedynie do potrzeb osób poruszających się na wózkach, a tylko znikomy procent spełniał wymogi dostosowania do potrzeb innych grup osób niepełnosprawnych (np. osób z dysfunkcją wzroku lub słuchu).

Niezwykle więc ważne jest promowanie uniwersalnego projektowania oraz przekazywanie wiedzy na jego temat osobom zajmującym się tworzeniem środowiska zabudowanego oraz wprowadzanie odpowiednich treści do programów nauczania na kierunkach związanych z tworzeniem środowiska zabudowanego. Trzeba zauważyć, iż właśnie na etapie studiów wyższych w dużej mierze kształtują się przyzwyczajenia przyszłych architektów, urbanistów i przedstawicieli innych zawodów odpowiedzialnych za zagospodarowanie środowiska lub środowiska zabudowanego. Dlatego tak ważne jest przedstawianie studentom najlepszych rozwiązań w tym zakresie i przekazywanie im wiedzy o tym, jakie rozwiązania są preferowane przez same osoby z niepełnosprawnością. Po odbyciu takich zajęć absolwenci kierunków związanych z tworzeniem środowiska

zabudowanego nie będą projektować rozwiązań pozornie dostosowanych lub powodujących dyskomfort u osób niepełnosprawnych. Przy tworzeniu swoich projektów będą również uwzględniać potrzeby osób ze wszystkimi rodzajami niepełnosprawności.

Rzecznik skierował się w tej sprawie wystąpienie generalne do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego. W odpowiedzi z dnia 31 sierpnia br. podsekretarz stanu dr hab. D. Lipińska-Nałęcz, stwierdziła iż w związku z wejściem w życie z dniem 1 października 2011 nowelizacji ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 z późn. zm.) w wyniku której uczelnie wyższe uzyskały autonomię i swobodę realizacji kształcenia wystąpienie w tej sprawie należy skierować do Rektorów uczelni prowadzących kształcenia w tym zakresie.

Rzecznik Praw Obywatelskich chciałby rozpocząć współpracę z uczelniami wyższymi w zakresie upowszechniania wiedzy o uniwersalnym projektowaniu. Obecnie praktyczne zajęcia poświęcone temu zagadnieniu odbywają się na Politechnice Gdańskiej i Politechnice Warszawskiej. Studenci podczas warsztatów jeżdżąc na wózkach i poruszając się z białą laską po centrach miast poznają jak wygląda środowisko zabudowane.

Z związku z tym będę wdzięczna za przekazanie Rektorem Polskich Uczelni Technicznych mojej prośby o wyznaczenie na uczelniach osób, które mogłyby nawiązać kontakt z Biurem RPO w tym zakresie. Pragnę przy tym zauważyć, iż Rzecznik współpracuje z uczelnianymi biurami ds. osób niepełnosprawnych oraz pełnomocnikami rektorów ds. osób niepełnosprawnych. Jeśli uczelnie uznałyby za stosowne, to we współpracy z Biurem RPO w zakresie promowania uniwersalnego projektowania oraz wprowadzania odpowiednich treści do programów nauczania na kierunkach związanych z tworzeniem środowiska zabudowanego, oprócz pracowników w których obszarze zainteresowań naukowych znajdują się kwestie związane z kształtowaniem środowiska zabudowanego, mogliby brać udział również przedstawiciele biur lub pełnomocnicy.

Owoce tej współpracy mogłyby być również zorganizowane wspólnie przez Biuro RPO i uczelnie konferencja lub seminarium.

W związku z tym na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2001, Nr 14, poz.147 ze zm.), uprzejmie proszę o rozważenie wprowadzenia na kierunkach związanych z projektowaniem

środowiska zabudowanego przedmiotów przedstawiających zasady uniwersalnego projektowania oraz ustosunkowanie się do mojej propozycji współpracy Biura Rzecznika Praw Obywatelskich z uczelniami w zakresie promowania Uniwersalnego Projektowania.

Łęka wprawy sroula
Jene Jjpa